This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Ger 9867.33

FROBENIUS
CONCILIUM ASCHAIMENSE SUB
TASSILONE II

Digitized by Google

Harvard College Library

FROM THE BEQUEST OF

JOHN HARVEY TREAT

OF LAWRENCE, MASS.

CLASS OF 1862

Digitized by Google

Digitized by Google

Bav 1239

Digitized by Google

~~Kreisbibliothek Regensburg~~

Bav 3972/4°

Baader, Gelehrtes Baiern I 341
Lindner, Benediktiner I 62 Nr. 9
nicht b. Pfister

mit [illegible]

Digitized by Google

Frobenius
Bav. Nr. 1239.

CONCILIUM ASCHAIMENSE SUB TASSILONE II. DUCE BAJOARIÆ

ANNO REPARATÆ SALUTIS DCCLXIII.

CELEBRATUM:

A

Von der Kreisbibliothek Regensburg

P. FROBENIO FORSTER,

Benedictino Principalis & Immediatæ Eccleſiæ S. Emmerami Ratisbonæ p. t. Priore & Bibliothecario

PRIMO IN LUCEM PROTRACTUM

EX PERVETUSTO CODICE MS. BIBLIOTHECÆ

ILLUSTRISSIMI CAPITULI CATHEDRALIS FRISINGENSIS;

NOTIS DEIN QUIBUSDAM ILLUSTRATUM:

NUNC

POST EDITIONEM FLORENTINAM

MULTIS MENDIS SCATENTEM

IN ERUDITORUM COMMODUM

PURGATUM.

RATISBONÆ MDCCLXVII.

LITERIS JOANNIS MICHAELIS ENGLERTH, AULICI & EPISCOPALIS TYPOGRAPHI.

Digitized by Google

Ger 9867.33

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
JUL 17 1963

Treat

Als Dublettenbestand aus der
Bibliothek ausgeschieden.
Regensburg, den 16.4.62

Digitized by Google

MONITUM
AD LECTOREM.

QUam viris eruditis grave moleſtumque ſit; quam rei quoque litterariæ perniciosſum, cum multoties libri ex officinis typographicis prodeunt mendis variis refertiſſimi, quibus & ſenſus turbatur, & obſcurus redditur, aut omnino in contrarium invertitur, norunt omnes, qui inveſtigandæ ex hujusmodi libris veritati operam navant, aut qui ſuas commentationes multa diligentia conſcriptas typis vulgandas illis committunt. Provenit vero hæc librorum corruptio partim ex incuria & imperitia typographorum, & eorum, qui typis purgandis adhibentur; partim & maxime ex avaritia Bibliopolarum, qui lucro plus juſto inhiantes vili admodum mercede homines conducunt illitteratos, & hiſce laboribus rite obeundis plane ineptos.

Hanc ſiniſtram fortunam nuper expertum eſt Concilium Aſchaimenſe, ante annos aliquot cum Illuſtriſſimo ac Reverendiſſimo D. JOANNE DOMINICO MANSI, nunc pro ſuis in Rempublicam Eccleſiaſticam ac litterariam meritis ampliſſimis Lucenſi Archiepiſcopo, *novæ & ampliſſimæ collectionis Sacrorum Conciliorum* Parente communicatum. Prodiit enim hoc anno typis Florentinis Tomo XII. laudatæ collectionis pag. 663. & ſeq. mendis variis adeo deformatum, ut lectoribus multoties nauſeam moveant & bilem. Sic pag. 665. circa initium legitur *abſtrudere* loco *obtrudere*. Ibidem circa medium corrupto ſenſu legitur: *Ego quidem dubitandum cenſeo.* loco: *Ego quidem minime dubitandum cenſeo.* Pag. 667. circa medium, *ceptum* loco *aptum*; *pro bis*, loco *potius*. Pag. 669. Cap. VII. omittitur: *minime*; & Cap. XIII. loco: *maxime*, legitur: *minime*, quibus ſententia in ſenſum contrarium invertitur. Omitto errores reliquos, qui facilius condonari & ab intelligentibus per ſemetipſos emendari potuiſſent.

Quapropter ne iidem defectus editoris fortaſſis oſcitantiæ tribuantur; maxime vero, ut eruditorum commodo ſerviatur, ſingulare hoc antiquitatis monumentum penitus expurgatum novis typis ſubjicere placuit; quod a qui bonique conſulent, quicunque genuinis hujusmodi mercibus, præ adulterinis juſtum pretium ſtatuere norunt.

Demum benevolum lectorem monitum velim, hoc idem Concilium cum ſuis annotationibus, idiomate germanico veſtitum, meliori tamen cura procuſum prodiiſſe inter commentationes doctiſſimas Illuſtris Academiæ Monacenſis Tom. I. pag. 39.

Digitized by Google

ANNOTATIONES PRÆLIMINARES
IN
CONCILIUM ASCHAIMENSE.

Concilii Aſchaimii in Bajoaria tempore TASSILONIS II. Ducis celebrati meminit celeberrimus Hiſtoriæ Bojcæ ſcriptor Aventinus, qui etiam ſumma illius capita, quæ nos ad finem dabimus, recenſuit Annal. Boicorum lib. III. pag. 301. edit. Ingolſtad. Anni 1554. De eodem conventu Cl. D. P. Carolus Meichelbeckius Benedicto - Buranus Part. I. Hiſt. Friſing. pag. 70. hæc pauca habet: Conventum hujusmodi Aſchaimii, Bajoariæ ac Diœceſis Friſingenſis vico, ſub Taſſilone convocatum fuiſſe quidam ſcribunt; verum quid ibi actum fuerit, omnes, ut quidem exiſtimamus, hactenus ignorant, actis, ut videtur, dudum deperditis. *At enim Acta, omnia ſaltem, non fuiſſe deperdita ad oculum nunc patet ex hac Synodali epiſtola Epiſcopo-*

ſcopo-

ſcoporum Bajoariæ, quam hic ex codice MS. pene coævo Friſingenſi, quem miramur, ſolertiſſimum rerum Friſingenſium ſcrutatorem Meichelbeckium latere potuiſſe, in lucem produximus. Copiam codicis illius mihi fecit eruditionis & eruditorum cultor maximus, Illuſtr. & Excell. D. L. B. de Wertenſtein Eccleſiæ Frinſingenſis Canonicus, nec non Sereniſs. & Emin. S. R. E. Cardinalis Bavari &c. Conſiliarius intimus, Proepiſcopus & Vicarius Generalis &c. quem Deus bono Eccleſiæ, & Rei litterariæ incremento diu ſervet incolumen. * *Textus hujus epiſtolæ multis locis corruptiſſimus eſt, qui nulla diligentia a me ſanari potuit; & religioni mihi duxi, quidpiam meo mutare ingenio, ne nimirum quod multis accidit, tentata textus emendatione, ſenſum corrumperem, aut viris eruditis meas interpretationes obtrudere præſumerem: quid quod antiquitatis litterariæ periti malint ejusmodi merces habere genuinas, quam comptas, ſicut etiam majoris æſtimant nummos veteres nobili ærugine obductos, quam inauratos.*

Porro textus hujus epiſtolæ incipit abſque alio titulo a verbis: Domino glorioſiſſimo. *Numeri capitum, quos nos in medio collocavimus, in codice margini ſunt adſcripti. Hæc de codice, unde præſens Concilium Aſchaimenſe deſcriptum eſt, prænotaſſe ſufficiat; nunc breviter etiam, quo anno, quo loco, & a quibus idem celebratum fuerit, inveſtigandum.*

De anno igitur celebrati Concilii initium faciamus. Epiſtola capitulis præmiſſa inſcripta eſt Taſſiloni Duci ætate adhuc tenerulo, filio nimirum Odilonis Bajoariæ Ducis. Certum igitur eſt, Concilium hoc tempore, quo Taſſilo principatum illum tenuit, fuiſſe celebratum; obſcurum tamen adhuc remanet, quo regiminis illius anno id factum fuerit. Aventinus loc. cit. ſentire videtur, Epiſcopos & Proceres Aſchaimii conveniſſe, dum Taſſilo nuntio de ægritudine parentis Odilonis accepto, non impetrato comeatu, & inſalutato avunculo Pippino, clam ſe de exercitu ſubduxit, & genitore mortuo Bajoariam regendam accepit. Sed duo,

* Obiit Vir Excellentiſſimus anno MDCCLXVI. menſe Septembri.

quæ diverſis temporibus peracta fuiſſe videntur, in unum cogit Aventinus, dum Odilonis parentis obitum tunc demum contigiſſe ſupponit, dum Taſſilo poſt Placitum Nivernenſe Pippinum, iterum in Aquitaniam moventem deſeruit, & ad Bojos ſuos rediit, quod factum annales referunt ad annum DCCLXIII. *At enim Odilonem jam anno* DCCXLVIII. *defunctum fuiſſe, ego quidem minime dubitandum cenſeo; tum quod Taſſilo annos regiminis ſui conſtanter ab eo anno numeraverit, prout conſtat ex plurimis donationum ſeu traditionum cartis Friſingenſibus, Monſeenſibus, aliisque. Tum quod Rex Pippinus Taſſiloni, non Odiloni, contra Griphonem Bajoariæ invaſorem, ſuo exercitu ſubvenerit, (ut annales teſtantur) quod argumento eſt, eo tempore Odilonem non amplius fuiſſe ſuperſtitem. Tum denique, quia Odilonem eo anno* DCCXLVIII. *revera obiiſſe ſatis diſerte ſcribit Annaliſta Mettenſis ad annum* DCCXLIX. *his verbis:* Gripo e Saxonia in Bajoariam confugit *(anno* DCCXLVIII. *ut teſtantur Regino, Annaliſta Fuldenſis, & alii)* quorum Dux eo tempore Odilo defunctus erat, cui Taſſilo filius ejus ſucceſſerat, quem de principatu Gripo abegit, & ſibi ipſe Bajoarios ſubjugavit, quod audiens Pippinus cum exercitu illuc pervenit *(nempe anno* DCCXLIX.) victisque Bajoariis Griponem ſecum & Landfridum inde abducens Taſſilonem *(non Odilonem)* in ducatu Bajoariorum collocavit.

Igitur ex Aventini calculo nihil certi pro conſtituendo anno Aſchaimenſis conventus erui poteſt; Illud tamen viro Boicæ Hiſtoriæ peritiſſimo dandum fortaſſis eſt, conventum illum, in quo, ut ait, Proceres novo ſuo Principi adminiſtrandi principatus leges præſcribunt, habitum fuiſſe vel anno DCCXLVIII. *quo mortuo parenti in regimine ſucceſſerat, vel anno* DCCLXIII. *quo deſerto Pippino ducatum ab alieno dominatu independentem ſibi adſeruit. Utro vero ex his anno Concilium hocce adſigendum ſit, ulterius inquirendum.*

In epiſtola capitulis præmiſſa, ut dicere præoccupavi, Taſſilo *dicitur* ætate tenerulus; *& hoc quidem congruit anno* DCCXLVIII. *quo is annum ſextum vivebat*

æta-

ætatis (natus quippe dicitur anno DCCXLIII.) *dum vero ſimul ibidem dicitur*; in ſenſu ſanctæ ſcripturæ præceſſoribus tuis maturior, *plures ſane tunc ætatis ſuæ, quam ſex annos numeraſſe neceſſe eſt; niſi dicere velis, Epiſcopos illos qui in eâ epiſtola loquuntur, parvulo ſuo principi nimium adulari; priores vero principes, qui a religione plurimum ab ipſis commendari merebantur, nimium vilipendere voluiſſe, quod quidem graviſſimos illos viros feciſſe nemo facile crediderit.*

At enim neque deſunt, ſi textum ipſum, quem hic producimus, diligentius expendamus, alia argumenta, ſatis, meo judicio, idonea, quibus plane evinci poſſe videtur, annum DCCXLVIII. *huic conventui non poſſe adſignari.* Primo *namque Patres, qui ibi loquuntur, non tantum præfationis ſeu epiſtolæ ad Taſſilonem initium, ſed aliquot etiam decreta ex Concilio Vernenſi accepiſſe, ex annotationibus noſtris ad præfationem, ad capitula* VIII. IX. X. *conſtat. Igitur hic conventus non ante annum* DCCLV. *qui Concilio Vernenſi conſtanter tribuitur, celebratus fuit.* Secundo. *Iidem Patres cap. II. Taſſilonem hortantur, ut Eccleſias ſuorum anteceſſorum &* ſuis temporibus *fundatas, illæſas conſervet. Solet vero, ut recte me monuit vir quidam eruditus, tempus Principum proprie appellari tempus regiminis eorum. Supponitur igitur regimen Taſſilonis jam ante hunc conventum aliquandiu & non brevi aliquo tempore ſed* temporibus *duraſſe; atque adeo diu antea incepiſſe.* Tertio *demum præfati Præſules decreti alicujus, ante hunc conventum in hac eadem villa publica Aſchaim* de conjugiis inceſtis *ab eodem Taſſilone conſtituti, faciunt mentionem, quod rurſus argumento eſt, eumdem ad annum* DCCXLVIII. *regiminis initium, referri minime poſſe. Hæc argumenta ejus momenti eſſe mihi videntur, ut difficultas, quam quiſpiam ex appellatione* teneruli ætate, *quod eadem principi, ætatis jam prope viginti annorum, tribui non poſſit, movere fortaſſis vellet, neminem a præſtando iis aſſenſu morari debeat. Taſſilo quippe ætate* tenerulus *appellari potuit, cum per comparationem ætatis illius cum ætate ſuorum anteceſſorum, quibus ipſe, licet annis multo inferior*

Digitized by Google

ac tenerior, ſcientia tamen rerum ſacrarum (quarum addiſcendarum ipſe a juventute plures quam illi, melioresque magiſtros, florente jam magis in Bajoaria, poſt erectos ibi ſub parente Epiſcopatus, bonarum litterarum ſtudio habuit) maturior prædicatur, quam quidem interpretationem ipſe contextus exigere videtur; tum etiam comparando eam ætatem cum ampliſſimi principatus Majeſtate, muneriſque, quod ab ipſo nunc ſub nullius tutela gerendum eſſet, gravitate; cui ſi quis etiam noſtris temporibus humeros ſubjiciat, viginti annos nondum excedens, tener adhuc & parvulus princeps judicatur. Ex quibus demum concludendum eſſe videtur, Conventum Aſchaimenſem non ad annum DCCXLVIII. *quo Taſſilo Principatus Boici clavum primo accepit, ſed ad annum* DCCLXIII. *quo eundem deſertis Francis, ſibi ſoli vindicavit, eſſe referendum.*

Nomen loci, in quo Concilium iſthoc celebratum fuit, proditur cap. XIII. *his verbis:* In præſente villa publica noncupante Aſchaeim. *Eſt vero Aſchaim vicus, non longe Monachio Bavariæ metropoli diſtans, ſitus prope fontes fluvioli* Seepach *dicti. Ibidem* S. Emmeramus *anno* DCLII. *poſt ſuperatum crudele martyrium in Eccleſia S. Petro Apoſtolorum Principi ſacra, primo tumulatus fuit, antequam nempe inde translatus eſt Ratisbonam, ad locum, ubi ſub ejus nomine & patrocinio poſtea erectum fuit Monaſterium Ordinis S. Benedicti hodiedum ubique celebratum. De ea re ita ſcribit auctor vitæ S. Emmerami cap.* XIII. Dum hæc geruntur, qui circa ſanctum Dei fuerant, tollentes eum de certaminis loco (*Helfendorf*) in plauſtro ponebant, producturi eum in villam *Aſcheim*, quæ diſtabat inde XII. milliaribus, ubi & Eccleſia fuit Beato Petro Apoſtolorum Principi dedicata, ne in vilibus ruſticorum caſis tanta taliſque perſona deficeret..... Emenſa jam magna itineris parte in campum quemdam gramineum tribus millibus diſtantem a vico Aſcheim perveniebant... Itaque inde digna patre reverentia ad præſatum Aſcheim perductum in Eccleſia B. Petri Apoſtoli, conſaventibus ejus loci populis

debito ſepelierunt honore .... *cap.* XIV. unde Primates loci illius adunati ſublatum e ſepulchro venerandum corpus ad Iſaram fluvium navi impoſuerunt. *Hæc de vico Aſchaim auctor vitæ S. Emmerami Ep. & Mart. Ex quibus colligitur, locum illum jam medio ſæculo ſeptimo, quo S. Emmeramus paſſus eſt, in Bajoaria celebrem fuiſſe, ubi nempe jam ab initio fortaſſis fundati in ea regione chriſtianiſmi, templum ritu Catholico erectum & conſecratum fuit. Nulla tunc, ut videtur, vicinior* Helfendorfio, *ubi martyrium ſuſtinuit invictus athleta* Emmeramus, *Eccleſia fuit. Incolæ enim Helfendorfii metuentes, ne vir ſanctus in vilibus ruſticorum caſis decumberet, eumdem ad Eccleſiam usque in Achaim* XII. *milliaribus diſtantem perduxerunt, in viciniorem ab dubio deportaturi, ſi quæ fuiſſet. Crevit loci celebritas ſepultura & miraculis S. Emmerami, primarii gentis Bajoariæ Patroni; & ab eo fortaſſis tempore locus ille delectus fuit pro publicis placitis ac ſynodalibus conventibus celebrandis, atque propterea ibi conſtituta villa publica & palatium, Principe atque Proceribus recipiendis totaque curia ſuſtentanda aptum.*

Poſt brevem hanc notitiam anni & loci celebrati Concilii Aſchaimenſis, inquirendum nunc reſtat, an conventus ille fuerit omnium Bajoariæ Optimatum, an Epiſcoporum tantum? Aventinus loc. cit. narrat, non Epiſcopos tantum, monachorumque præſules, ſed & Proceres Bojorum Aſchaimii conveniſſe, novoque principi adminiſtrandi leges præſcripſiſſe; *quod quidem ex textu Concilii hic deſcripto minime cognoſcitur; imo contrarium potius haud obſcure in præfixa decretis ſynodali epiſtola inſinuatur, ſcilicet conventum illum, in quo illa capitula condita ſunt, non omnium Procerum aut Statuum Bajoariæ, ſed Epiſcoporum ſolum aliorumque Eccleſiæ Præſulum fuiſſe.* Facta eſt, *inquiunt Patres,* Congregatio Sacerdotum: *præceſſores ſuos* paſtores *vocant* & patres, *quibus nominibus non ſtatus provinciales veniunt, ſed Eccleſiarum præſules; capitula demum omnia ita comparata ſunt, ut ab illis potius concepta eſſe videantur, qui Eccleſiarum, viduarum ac pupillorum, atque juſtitiæ chriſtianæ curam gerebant, quam a viris*

Digitized by Google

ſoli politico regimini conſulentibus. Fortaſſis tamen Aventinus aliud quoddam vetuſtum documentum inſpexit, in quo ſtatus omnes pro tractandis reipublicæ negotiis Aſchaimii conveniſſe legerit, quo caſu dicendum eos morem antiquum Francorum in ſuis conventibus obſervaſſe, Præſulesque Eccleſiaſticos ſacra; laicos vero Principes ac Comites politica ſeparatim tractaſſe; præſentia vero capitula a ſolo Epiſcoporum cœtu emanaſſe, de quo quidem, ut dixi, Epiſtola ad Taſſilonem nos dubitare vix permittit.

CONCILIUM ASCHAIMENSE.

Domino glorioſiſſimo (a) *Duce noſtro Taſſilone maxime congregatio* (b) *jura ſynodali per præſentes eulogias in Chriſto ſalutem dirigitur.*

SUfficit enim Chriſtianis cum normam priſcorum Patrum vitam deducere, & eorum auctoritate paſſim gradibus polum ſcandere: tamen propter (c) diverſitate temporum diverſa neceſſitate componendi compellitur: Propterea ſanctumque eſt congregatio Sacerdotum in dictis temporibus, Deo opitulante, ut diverſa jure conſiderentur. Nam qui hos præceſſores paſtores & patres noſtros docuit, ipſe & nos docebit, ſicut veritas ait: *ſicut miſit me pater, & ego mitto vos.* Miſit nos qui miſſurus erat. Ideo indeſinenter Deo referimus grates, qui te noſtris temporibus conſtituit principem, quia etſi in ætate tenerulus, in ſenſu ſanctæ Scripturæ præceſſoribus tuis maturior (d) appareris. Propterea time Deum & cuſtodi vias ejus. Nam qui illum non habet placatum, nunquam evadit iratum.

Cap. I.

Præcipimus enim, ut omnes tam Sacerdotes quam Monachi & omnis (e) cleros eccleſiaſtice jure non tantum in miſſarum celebratione, ſed etiam

in

(a) l. Duci. (b) l. jure *vel* noſtra. (c) l. diverſitatem temporum diverſas neceſſitates componere compellimur. (d) l. appares. (e) l. clerus eccleſiaſtico.

Digitized by Google

in omnibus (a) curſalis oribus, tam pro animam (b) ſcellentiæ veſtræ, quam pro vitam & regni inlæſione, & fidelium veſtrorum die noctuque preces Deo fundere debeant. Et ſi aliter quis inventus fuerit, deponatur.

Cap. II.

Ut (c) Eccleſias ad priſcorum anteceſſorum veſtrorum, aut veſtris temporibus fundatas ſine fraude permanere inlæſas debeant; ubi oculi Domini malos & bonos contemplantur. Unde & veritas per Paulum (d) dicitur: *Si quis autem templum Dei violaverit*, & reliqua.

Cap. III.

De poteſtate Epiſcoporum, (e) qui claves polique ligandi atque ſolvendi (f) deveuntur, & curam paſtoralem (g) exerceunt in pleve (unde & ſine dubio rationem reddituri ſunt) ut eccleſiaſticis rebus dominentur atque (h) ſpenſando provideant. Unde Synodus Nicenenſis ait, ut omnes res (i) eccleſiaſticas in poteſtate Epiſcoporum ſint.

Cap. IV.

De legibus Eccleſiarum paterna reverentia comperiemini, & nos maxime admoneri oportet, quod (k) tot diffuſus orbis, oriens occidensque conſervat & præceſſorum veſtrorum depicta pactus inſinuat; quicunque domum Dei, & altarem ejus fraudare conatur, quibuscunque præſidiis, in ipſo altare jurare faciatis, ut ne eorum læſionibus ab altare (l) alienetis.

Cap. V.

De decimis Deo reddendis Propheta teſtatur, ut ſi quis decimam non dederit, ad decimam revertatur. Unde venit, ut quicunque aut (m) occaſione Presbyteri aut avaritiæ modo Deo decimas reddere noluerit,

B 2 ut

(a) Curſalibus. (b) Anima excellentiæ... pro vita. (c) l. Eccleſiæ, fundatæ, illæſæ. (d) l. dicit. (e) quibus. (f) debentur. (g) exercent in plebe. (h) diſpenſando. (i) eccleſiaſticæ. (k) totus. (l) alieneris. (m) odio.

ut manus veſtræ decretus confirmetur, ut dupliciter Eccleſiæ cenſum reddatur, ut veſtræ (a) requerillæ ſecundum poſſibilitatem culpabilis exiſtant.

Cap. VI.

De (b) deocenis, ut Presbyteri ſibi minime injungere debeant, niſi ſecundum conſtitutionem Epiſcoporum, qualiter Sacerdotalem aut paſtoralem queant exercere curam.

Cap. VII.

Ut ipſi Presbyteri alienas oblationes aut decimas ſibimet minime ingerere conentur. Unde Gregorius ait: *Per extraneam meſſem tranſiens, falcem mittere non debet.* Et alibi: *Quod tibi non vis, alii ne facias.*

Cap. VIII.

De Abbatibus & Abbatiſſas convenit admonendi, ut ſecundum poſſibilitatem & loci adminiſtrationem, ut regulariter vivere debeant cum providentia Epiſcoporum, quorum cura hæc adeſſe dignoſcuntur. Unde & veritas: *Omnis plantatio quam non plantavit*, & reliqua.

Cap. IX.

De clericis aut Nonnanes, ut aut in monaſterio (c) ire debeant, aut cum conſenſu Epiſcoporum, cui hæc credita ſunt, regulariter vivant, & ſi hoc agere noluerint, exterminentur.

Cap. X.

De viduis & orphanis admoneri oportet, ut ſine (d) calumnias potentium efficientur. Unde Propheta teſtatur: *vociferabuntur ad me*; & reliqua.

Cap. XI.

De oppreſſione pauperorum admovendi convenit, ut per omnia præſides ſeu judices, centuriones atque vicarios admonere ſeu præcipere debea-

(a) Ita cod. forte *requille* & infra *inculpabiles* Vox ex Gallico. Vide Ducangium. *Manſi.* (b) Dioceſanis. (c) vivere. (d) calumniis efficiantur.

Digitized by Google

beatis, ut ſine ulla injuſta calumnia permaneant. Unde Evangelium teſtatur: *depoſuit potentes de ſede, & exaltavit humiles.*

Cap. XII.

De reliquo promiſcuo vulgo, ut in lege Bajouariorum conſiſtere debeant, ut de eorum hæreditate, exceptis capitalis criminibus, non alienentur. Unde veritas: *Nolite judicare, & non judicabimini,* & reliqua. Primum quidem judicium, poſtea miſericordia.

Cap. XIII.

De inceſtis conjugiis maxime convenit, ut per omnia veſtro conſequamini decreto, (a) quo in præſente villa puplica, noncupante Aſchaeim conſtituere recordamini. Unde & Paulus: *Neque adulteri regnum Dei poſſidebunt.*

Cap. XIV.

De miſſis veſtris (b) per circuitu diocenum, ut ibi quemdam Sacerdotem cum his mittere dignemini, ut ne innocens fraude deceptus calumnii reſtuetur & vobis in culpa commutata pecunia recurrat, pro quos in ætate poſitum ſub jure ſenſu reddi̇turum rationem te reddere fatemur, aut ſi recte te geris, ſine hæſitatione remuneraturum in die judicii eſſe credimus atque teſtamur.

Cap. XV.

De judicio puplico & clamore pauperorum per ſingulas ſabbatis fiendi aut per dies Kalendarum, (c) ut in auribus clementiæ veſtræ acta prænuntient diverſa. De quibus diebus te epulaturum fatearis, ſi hoc agere coneris teſtare audemus. Et in his diebus ſemper Sacerdus adeſſe debeat, ut ſit ſententia veſtra Dei ſale condita, ut ne judices terreni (d) propter præmias cauſas torquantur, & innocentes obprimantur, aut nocentes juſtificentur.

(a) Quod. (b) circuitum Dioceſanum. (c) locus corruptus. (d) præmia torqueant.

Digitized by Google

ANNOTATIONES
IN IPSUM TEXTUM
CONCILII ASCHAIMENSIS.

Ad præfat. DOMINO GLORIOSISSIMO *&c.*

Notatu dignum eſt, quod Epiſcopi decreta ſynodalia non mittant ad Pippinum Regem Francorum, ſed ad Taſſilonem Ducem; hunc igitur non illum tunc agnovere ſuppremum Principem Regni *(hoc enim vocabulo utuntur cap. 1.) Bajoariæ. Sed neque iſtud leviter prætereat lector, quod decreta ad Principem mittantur non cum ſupplicatione, ut ſua auctoritate rati habeantur, ſed cum exhortatione, ut ſerventur & executioni mandentur. Quod an faveat ſyſtemati D. Ludwigii (diſſert.* de Principum *S. R. I.* poteſtate in ſacris ante Paces religionis) *aliisque ejus ſyſtematis fautoribus ipſi viderint.*

Sufficit enim chriſtianis *&c. Simili pene exordio utitur Concilium Vernenſe anni DCCLV.* Suffecerant quidem, *ajunt ejus Concilli Patres:* priſcorum patrum regulæ ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ, rectiſſimæque normæ ad mortalium correctionem prolatæ, ſi earum ſanctiſſima jura perſeveraſſent illæſa. *Hoc Vernenſe Concilium in codice MS. Friſingenſi immediate præponitur Concilio Aſchaimenſi, ex quo conjicio, hoc illo eſſe recentius; quod jam ſupra animadverti.*

AD CAP. I.

Curſalis oribus *&c. Legendum abs dubio curſalibus horis. Notum quippe eſt,* curſum *idem apud veteres fuiſſe ac officium, quod nos breviarium appellamus in certas horas diei, matutinum, laudes, primam &c. diſtributum.*

AD CAP. II.

Ad priſcorum anteceſſorum veſtrorum *&c. Nempe Theodonum, Theodeberti, Hucberti, Otilonis, de quorum, ut de ipſius Taſſilonis profuſa liberali-*

tate

tate in Eccleſias ſeu fundandas ſeu ditandas copioſe teſtantur monumenta Eccleſiarum Salisburgenſis, Ratisbonenſis, Friſingenſis, Paſſavienſis &c. nec non monaſteriorum S. Emmerami, Tegernſeenſis, Benedictoburani, Weſſofontani, Altachenſis utriusque, Thierauptani, Oſterbovienſis, Cremiſanenſis, Monſeenſis, & plurium aliorum.

AD CAP. III.

Synodus Nicenenſis &c. *Nicænam primam ſynodum ſimile quidpiam diſpoſuiſſe non reperio. Inveniuntur vero decreta huc pertinentia in Conciliis Gangrenſi c. 7. & 8. & Antiocheno c. 24. & 25. Unde exiſtimo, Patres hujus Concilii nomine ſynodi Nicenenſis comprehendiſſe totam veterem illam canonum Eccleſiæ collectionem, in qua, præfixo titulo Nicænæ ſynodi, ſub una numerorum ſerie continentur canones Conciliorum Nicæni, Ancyrani, Neoceſarienſis, Gangrenſis, Antiocheni & Laodiceni, de qua collectione vid. Chriſtophori Juſtelli de Vet. cod. can. Eccleſiæ præfat. pag. 16.*

Servatur ejusmodi codex canonum in Biblioth. Illuſtriſſimi Capituli Cathedr. Friſingenſis, is ipſe, ex quo hoc Aſchaimenſe Concilium deſcripſimus, & admodum veroſimile eſt, ipſum eumdem patres illos ibidem adhibuiſſe, ut juxta illum de rebus ſacris judicia haberent, allatum ab Epiſcopo Friſingenſi, in cujus diœceſi ibidem fuerat celebratum. In hoc vero codice canones 7. & 8. Concilli Gangrenſis ſunt 64. & 65. & canones 24. & 25. Concilii Antiocheni ſunt 101. & 102. a primo canone Nicæni Concilii numerati.

AD CAP. IV.

Paterna reverentia comperiemini &c. *Senſus forte eſt: Parentum tuorum exemplo leges in favorem Eccleſiarum latas fac, ut compertas habeas, & obſervari facias.*

Depicta pactus &c. *Pactum, inquit Du Cange in Gloſſ. vel pactus lex eſt, quæ ex pacto convento, ex communi populorum conſenſu fertur & admittitur;*

quo

quo nomine non tantum Lex Salica, Alamannica, Ripuaria, ſed Bajuuariæ *etiam donatur in Concilo Dingolſingano anni DCCLXXII. cap. 9. ubi hæc habentur:* de eo, ut nullus hæreditate ſua privetur, niſi per tres cauſas, quæ in pacto ſcribuntur, id eſt, in Lege Bajuuariorum; *hanc igitur Patres hic intelligunt per Pactum. In lege vero Bajuuariorum ſequentia ſtatuta legas huc facientia tit. 1. cap. 11. de his qui contra legem Eccleſiam fraudare voluerint.* Si quis contra res Eccleſiæ injuſte agere voluerit, vel de rebus Eccleſiæ abſtrahere voluerit, ſive ille qui dedit, vel de heredibus ejus, aut qualiscunque homo præſumpſerit, in primis incurrat Dei judicium & offenſam ſanctæ Eccleſiæ, *& cap. 111. de furtis Eccleſiæ.* Si quis res Eccleſiæ furaverit, & exinde probatus fuerit, de qualicumque re Niungeldos ſolvat, id eſt, novem capita reſtituat. Et ſi negare voluerit, ſecundum qualitatem pecuniæ juret in altari, de qua Eccleſia furavit *&c.*

Porro in voce depicta *mendum cubat vix ſanabile. Fortaſſis lex Bajuuariorum in tabulis depicta, ſeu variis coloribus ſcripta picturisque ornata in mallis ſeu placitis publicis ante omnium oculos ſuſpenſa hærebat? Niſi legendum putes,* debita *quo nempe Epiſcopi Ducem monere volebant, integrum ei non eſſe, leges eccleſiaſticas, ſeu etiam civiles ſolemni pacto & conventione ſtatutas negligere.* (a)

AD CAP. V.

Ad decimam revertatur *&c. Non verba, ſed ſenſum Prophetæ, puto, exprimere voluere Patres, reſpiciendo nimirum ad hunc Malachiæ textum cap. 3. v. 8. & 9.* In quo confligimus te? In decimis & primitiis, & in penuria vos maledicti eſtis. *Similia vero habentur lib. 1. capitularium cap. CLIV. edit. D. Georgiſch. pag. 1445. ibi:* Timendum eſt ut quisquis Deo ſuum debitum (*decimas*) abſtrahit, ne forte Deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſa-

(a) In editione germanica Monacenſi, re poſt præſentem ſcriptionem magis perpenſa, loco *depicta*, legendum cenſuimus *relicta*, quo ſenſus ſit planior.

Digitized by Google

ſaria ſua, & qui decimam Deo dare neglexerit, novem partes auſerantur ab eo.

Manus veſtræ decretus &c. *Decretus pro decretum; ſi ut ſupra pactus pro pactum. Decretum hoc jam ante hanc ſynodum Taſſilonis auctoritate emanaſſe, hic ſupponitur, nimirum, ut is qui decimas aut ex odio erga presbyterum, aut ex avaritia reddere noluerit, pœnam ſolvat duplicis cenſus, & præterea* Requerillæ *reus exiſtat.*

Requerillæ &c. *vox peregrina, a requerendo fortaſſis ſeu requirendo derivata, ut ſenſus ſit, homini hujusmodi in publico judicio, querelam ſeu quæſtionem movendam, ut judicis auctoritate ad præſtandas decimas, pœnamque ſolvendam compellatur, vel ſi hanc* negligentiam iteraverit, beneficium, unde decimæ perſolvi debuerunt, amittat, *quod poſtea ſtatutum fuit, & ſæpius repetitum in variis capitularibus. Vox fere eadem occurrit in inſtrumento Friſingenſi LIV. tom. I. Hiſt. Friſing. Part. II. pag. 59.* quod datum fuit anno XXX. regni Taſſilonis illuſtris ſummi ducis, XVI. Kal. Decembres: *nempe anno Chriſti DCCLXXVII. ubi ſpondetur, ut facta traditio, maneat ut prius,* ut deinceps nullo dividente permaneret requilla.... ut deinceps nulla dividendi vel quirendi patrimonio permaneat: *Quibus verbis omnis poteſtas traditum patrimonium dividendi vel de eo litigandi adempta videtur.*

AD CAP VI.

De deocenis: *Diœceſanis legendum puto. Probibetur hoc capitulo, ſi recte interpretor, presbyteris, ne propria auctoritate populum ſuæ curæ adjungant ad alteram diœceſim pertinentem, ſed ut diœceſium diſcrimen, quale Epiſcopi conſtituerunt, obſervent, præcipitur. Hinc conſequenter prohibetur ſequenti capite,*

AD CAP VII.

Ne presbyteri alienas (alterius nempe diœceſis aut parochiæ ſubditorum) oblationes aut decimas ſibi arrogent, quod ſimiliter ſtatutum invenitur capitularium lib. I. cap. 148. & 149. & lib. VI. c. 166.

Digitized by Google

AD CAP. VIII.

Cum providentia Epiſcoporum. *Simile ſtatutum edidit ann. DCCLV. Concilium Vernenſe cap. V. his verbis:* Ut monaſteria tam virorum, quam puellarum ſecundum ordinem regulariter vivant, & ſi hoc facere contempſerint, Epiſcopus, in cujus Parochia eſſe videntur, hoc emendare debet.

AD CAP. IX.

Hoc decretum rurſus accipitur ex Concilio Vernenſi cap. XI. De illis hominibus, qui dicunt, quod ſe propter Deum tonſuraſſent, & modo res eorum vel pecunias habent, & nec ſub manu Epiſcopi ſunt, nec in monaſterio regulariter vivunt, placuit, ut in Monaſterio ſint ſub ordine regulari aut ſub manu Epiſcopi ſub ordine canonico. Et ſi aliter fecerint, & correpti ab Epiſcopo ſuo emendare noluerint, excommunicentur. Et de ancillis Dei velatis eadem forma ſervetur.

AD CAP X.

Viduarum & orphanorum curam quoque habuit præcitatum Vernenſe Concilium cap. XXIII. quod ita ſonat: Ut comites & judices ad eorum placita primo viduarum, orphanorum vel eccleſiarum cauſas audiant & definiant...... Et poſtea alias cauſas cum juſtitia rationabiliter judicent.

AD CAP XI.

Concordat lex Bajuuariorum tit. II. c. V. §. I. his verbis: Et exinde curam habeat comes in ſuo comitatu. Ponat enim ordinationem ſuam ſuper centuriones & decanos, ut unusquisque provideat ſuos, quos regit, ut contra legem non faciant. *Quæ* præſidum, judicum, centenariorum, & vicariorum, *qui hoc loco nominantur, officia fuerint, docebit vir celeber. Du-Gange in ſuo nunquam ſatis laudando Gloſſario.*

AD CAP. XII.

Ut de earum hereditate: *De legis hujus obſervantia ſoliciti etiam fuere*

Pro-

proceres & præſules Bajoariæ in Concilio Dingolfingano cap. IX. (vel ut alii numerant, XIV.) ſtatuentes: ut nullus hereditate ſua privetur, niſi per tres cauſas, quæ in pacto *(lege nimirum Bajuuariorum)* ſcribentur *&c. Item cap. XII. (al. §. XVII.)* Quisquis de nobili genere deprehenſus fuerit de illis tribus cauſis, de quibus ſupra diximus, ſi ille hereditatis ſuæ portionem pro illius criminis reatu perdat, uxor autem illius ſuo jure non privetur. *Porro tres illæ cauſæ exprimuntur tit. 11. leg. Bajuuar. c. 1. §. 3. ibi:* Ut nullus Bajuuarius... aut vitam ſine capitali crimine perdat, id eſt, ſi aut (1) in necem ducis conſiliatus fuerit. Aut (2) inimicos in provinciam invitaverit. Aut (3) civitatem capere ab extraneis machinaverit, & exinde probatus inventus fuerit, tunc in Ducis poteſtate vita ipſius, & omnes res ejus & patrimonium. Cetera vero quæcunque commiſerit peccata, quousque habet ſubſtantiam, componat ſecundum legem.

AD CAP. XIII.

De inceſtis conjugiis. *Ex hoc capitulo apparet, jam ante hanc ſynodum, in conventu fortaſſis quodam provinciali in hac eadem villa Aſchaim coacto, auctoritate Ducis Taſſilonis decretum fuiſſe publicatum contra inceſta conjugia conformiter ad leg. Bajuuar. tit. 11. c. 1. §. 1. 2. & 3.*

AD CAP XIV.

De miſſis veſtris: *Miſſos dominicos & judices publicos jam ante conventum Aquisgranenſem anno DCCCII. inſtitutos fuiſſe, Cl. Hanſiſius Germ. ſacr. tom. II. pag. 101. N. 10. ex capitulis ad leges Bajuuariorum anno DCCLXXXVIII. adjectis, ubi ſtatuitur;* ut de rebus proprenſis ante miſſos & comites noſtros & judices veniant, & ibi accipiant finitivam ſententiam, *recte judicavit. Morem hunc per Miſſos dominicos judicia faciendi in Bajoaria ſaltem multo vetuſtiorem eſſe, ex hoc capitulo nunc conſtat; cum jam ante hanc ſynodum Aſchaimenſem introductus a patribus ſupponatur. Illud vero hoc loco de novo*

Digitized by Google

ſtatutum fuiſſe videtur, ut Miſſis, qui antea homines laici tantum conſtituebantur, poſthac jungeretur quidam de ordine Sacerdotali, qui nimirum judiciis intereſſet, & curam gereret innocentum, ne fraude decepti, calumniis afficiantur, & ne ipſi judices tam facile pecuniis & muneribus corrumpi poſſint. Illud etiam notatu dignum mihi viſum eſt, quod Patres hujus Concilii non Epiſcopum ſed Sacerdotem *Miſſis dominicis adjungi velint; quamvis enim in veteribus cartis multoties nomine Sacerdotis etiam Epiſcopus veniat; ſuſpicor tamen, Patres hoſce, qui omnes Epiſcopi aut Abbates fuerant, noluiſſe ſe ultro huic negotio intromittere, ſed Duci liberum reliquiſſe, quem ex Sacerdotali ordine ad hoc opus eligere vellet, dummodo is divinæ & eccleſiaſticæ legis peritus eſſet. Poſt ea tamen tempora cum etiam homines ejusmodi inferioris conditionis, & eruditione eccleſiaſtica multoties haud admodum tincti, facile, ut experientia docuit, corrumpi a partibus ſe paterentur, Carolus M. Imp. anno DCCCII. quo* demoravit ad Aquis Palatium.... recordatus miſericordiæ ſuæ de pauperibus, qui in regno ſuo erant, & juſtitias ſuas pleniter habere non poterant, noluit de infra palatio pauperiores Vaſſos ſuos transmittere ad juſtitias faciendum propter munera, ſed elegit in regno ſuo Archiepiſcopos & reliquos Epiſcopos & Abbates cum Ducibus & comitibus, qui jam opus non habebant ſuper innocentes munera accipere; & ipſos miſit per univerſum regnum ſuum, ut eccleſiis, viduis & pauperibus & cuncto populo juſtitiam facerent. *Ita Chronicon Moiſſiacenſe apud Lambecium.*

AD CAP. XV.

Sicuti in priori capitulo præſules Ducem hortati ſunt, ut Miſſis dominicis in viſitatione provinciæ, comes & ſocius Sacerdos adderetur, qui innocentum ageret patrocinium; ita nunc ſalubre monitum præbent, ut in judiciis ordinariis, quæ ſingulis ſabbatis & diebus Kalendarum cujuslibet menſis haberi conſueverant, non relinquat cauſas arbitrio judicum decidendas; ſed ad ſe deferri jubeat: ſententiam

vero

vero nec ipſe pronuntiet, niſi Sacerdote quodam legis divinæ & eccleſiaſticæ perito in conſilium prius adhibito.

Sabbatis... aut per dies Kalendarum. *In lege Bajuuariorum tit. 11. cap. 15. §. 1. ſtatutum legitur*, ut placita fiant per Kalendas aut poſt quindecim *(Heroldus habet XII.) dies, ſi neceſſe eſt ad cauſas inquirendas, ut ſit pax in provincia.*

Hæc pro illuſtratione Concilii Aſchaimenſis, quod nunquam antea prodiit, dicenda habui, quæ hoc quidem loco ſufficere poſſe exiſtimo. Ea ſolum nunc pro eruditorum commoditate ſubjiciam, quæ Joan. Aventinus de eodem concilio ſcripta reliquit.

Ex Aventino lib. 3. Annal. Bojorum pag. 301. edit. Ingolſtadienſis de anno MDLIV.

„ *Certior factus de ægritudine parentis Teſſalonus, non impetrato commeatu,*
„ *inſalutatoque avunculo clam ſe de exercitu ſubducit, qui tum in Aquita-*
„ *nia contra Bepharium bellabat, domum ſe proripit, mortuo genitore, Bojariam*
„ *accipit. Proceres Bojorum, Epiſcopi & Monachorum Præſules, ut mos gentis*
„ *eſt, Aſchaemis (vicus eſt ſuperioris Bojariæ intra Oenum & Iſaram) conve-*
„ *niunt. Veteri conſuetudine novo Principi adminiſtrandi leges præſcribunt hu-*
„ *jusmodi: Templa ſacroſancta ſunto. Uti pontifices res eccleſiaſticas procurent.*
„ *Monachi recte vivant. Omnes decimas tribuant Sacerdotibus. Princeps jure*
„ *ſuo operam dato, pupillos, viduas, inopes ab calumnia potentum defendito; pau-*
„ *perum & inopum querimonias ipſe audito & cognoſcito, Magiſtratibus, præſi-*
„ *dibus, præfectis, prætoribus, ne cives, colonos pauperes ſervitute opprimant,*
„ *demandato. Neque illorum avaritiæ inopes prædæ eſſe ſinito. Nec enim æquum*
„ *eſt, ut illi de viſceribus reipublicæ, cum antea pauperes & mendici fuerint, col-*
„ *locupletentur, & fortunis miſerorum ditentur. Creditæ ſunt illis provinciæ, ut*
„ *tanquam parentes conſulant pauperibus, non ut divites fiant & luxurientur.*

Digitized by Google

„ *Leges Bojorum ubique obſervato, ne qua fraus ipſis fiat, caveto. Inceſta*
„ *conjugia, adulteria cobibeto. Culpam ſupplicio reddito. Primum jus legesque*
„ *exerceantur, deinde eas clementia lenire fas eſto & temperare, quemadmodum*
„ *Imperator cæleſtis per Moſen Regi præcipit. Omnibus cognitionibus, convi-*
„ *viis Sacerdotem legis Chriſtianæ peritum adbibeto: quo omnis ſententia, omnis*
„ *ſermo Principis divino ſale conditus ſiet. Ne quid temere Chriſtianæ juſtitiæ*
„ *adverſum fiat aut committatur, quo Deus optimus max. ad iracundiam provo-*
„ *cetur. Neve judices munera accipiant, & noxii (ita mores ſunt) inſontibus*
„ *præferantur.*

Huc usque Aventinus, qui barbariem veteris ſcriptoris exoſus, capitula hujus ſynodi ſuo ſtylo magis quidem latina, aliquoties tamen minus genuina dedit; aliqua etiam ex ſuo ingenio addidit, prout noſtra cum ſuis comparare volenti patebit. Ea nihilominus, quod alicubi lucem obſcurato ſenſui afferre poſſe credebam, hic omittenda non eſſe cenſui.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

Digitized by Google

Widener Library
3 2044 105 243 588

Digitized by Google